

PaedDr. Jana Křokov

Samořtdium počas obmedzenia řkolskej prevádzky

15.04.2020 – 24.04.2020

Slovensk jazyk a literatúra

IX. A, IX. B

LV

Frantiřek Hečko: erven víno

Frantiřek Hečko

(* 10. jun 1905, Such nad Parnou – † 1. marec 1960, Martin)

Bol slovensk basnik, prozaik, redaktor a publicista, manřel slovenskej spisovateľky Marie Janovej. Je basnikom a prozaikom slovenského sedliactva, sedliactvo je jeho ťivotn gesto.

Poézia

1931 – Vysthovalci, zbierka časopisecky vydaných basn

1942 – Na prav poludnie, zbierka basn

1946 – Slovansk verře, zbierka basn

Próza

1948 – erven víno

1951 – Dreven dedina

1958 – Svt tma, nedokonen román (vyřiel len 1. diel a torzo 2. dielu)

erven víno

Dej sa odohráva v malej dedine Vlindol, v ktorej řij Urban a Kristína Habdřovci so synom Marekom. Uřli tam pred Urbanovm otcom Michalom Habdřom, ktor nesúhlasil so svadbou.

Urban tam zavádza moderné metódy pestovania viniča. Oliver Bolebruch je spolu so Šimonom Pančuchom k Habdžovcom nepriateľský. Neskôr sa Habdžovcom narodí ešte Magdaléna. Marek raz obdaruje Lucku Bolebruchovú malým prsteňom. Prvý diel sa končí začiatkom vojny. Urban musí odísť na vojnu, a tak sa o vinohrad stará Kristína s Marekom. Marek sa počas toho naučí veľa o opatrovaní viniča. Majú veľké finančné problémy, a preto neskôr predajú kravu. Snažia sa zarobiť čo najviac. Kristína má vážne zdravotné problémy. Druhý diel sa končí prevratom a vznikom Československa. Urban zakladá Vinohradnícky spolok. Tiež sa angažuje v politike. Mareka dajú študovať vinohradníctvo, je v škole najlepší vďaka tomu, čo sa naučil za Urbanovej neprítomnosti. Po smrti Kristíny a Urbana sa Marek zamestná ako adjunkt na hospodárstve. Správa sa tam k ľuďom veľmi milo a aj ich podporí v štrajku. Lucia sa má vydávať, ale vtedy jej poštar doručí list od Mareka, v ktorom jej vyznáva lásku. Ona utečie pred oltára za Marekom.

F. Hečko: Červené víno – pracovný list

Práca s ukážkou v učebnici

1. Ako oslovoval Uhličitan Vápenatý Marka Habdžu?

.....

2. Podľa čoho sa toto oslovenie menilo?

.....

3. V čom podľa teba spočíval úspech Marka v škole? Aká bola jeho motivácia?

.....

4. Dosahuješ aj ty úspechy v škole? V ktorom predmete? .....

5. V čom sa cítiš ty najlepší/najlepšia? .....

6. Prečo je dôležité byť v škole “dobrý”? Napíš svoj názor. ....

.....

.....

7. Kto ocenil Markove vedomosti? Ako? .....

8. Vypíš z prvej časti ukážky umelecké jazykové prostriedky a napíš, akú úlohu majú v prozaickom texte.

.....

.....

9. Charakterizuj vzťah Marka a jeho matky. Aké pocity nimi lomcujú a prečo?

.....

.....

10. Čo dala mamka Markovi na cestu? .....

11. Prečo má Marek starch o svoju sestru Magdalénku? .....

12. Čo si zabudol vziať z domu Marek? .....

13. Charakteristika literárnej postavy. Marek Habdža - .....

.....

.....

.....

14. Vypíš z druhej časti ukážky umelecké jazykové prostriedky. Čo nimi autor opisuje?

.....

15. Dopln a odpíš do zošita. Červené víno

Literárny žáner: generačný ..... **Literárny druh:** ..... **Literárna forma:**.....

Téma: ťažký život na slovenskej ..... 1. polovici ..... storočia, osudy troch ..... Habdžovcov, ich ťažká práca a nádeje v lepší život.

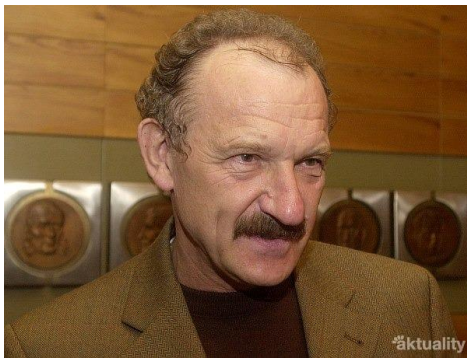
Idea: Autor v diele vykresľuje ťažký život sedliakov, ktorých jediným zmyslom života bola každodenná práca až do úmoru, v nej hľadali ľudia posolstvo pre ďalšie generácie.

Prostredie: Vlčindol - pred 1. svetovou vojnou, počas a po 1. svetovej vojne

3 generácie: Michal Habdža, ... Habdža a ..... Habža.

16. Napiš úvahu na tému: Prečo milujem svoju mamu?

Dušan Dušek

je slovenský prozaik, básnik, autor rozhlasových hier a filmových scenárov,
* 04.01.1946 Gbelce

Próza

1972 Strecha domu

1975 Oči a zrak

1982 Poloha pri srdci

1983 Kalendár

1985 Náprstok

1992 Milosrdný čas

1993 Kufor na sny

1996 Teplomer

2000 Pešo do neba

2003 Vták na jednej nohe

2006 Zima na ruky

Poézia

1990 Dúšky

1994 Príbeh bez príbehu

Tvorba pre deti

1976 Najstarší zo všetkých vrabcov

1980 Pištáček

1981 Pištáček sa žení

1980 Pravdivý príbeh o Pačovi

1987 Babka na rebríku

1987 Dvere do kľúčovej dierky

Rozhlasové hry

Pretože aj napriek tomu

Muchy v zime

Rýchlik

Strojček na spomienky

Filmové scenáre

1976 Ružové sny (spolu s režisérom Dušanom Hanákom)

1980 Ja milujem, ty miluješ (spolu s režisérom Dušanom Hanákom)

1983 Sojky v hlave (réžia Juraj Nvota)

1988 Vlákári

1999 Šesť statočných

2000 Krajinka (spolu s režisérom Martinom Šulíkom)

Dušan Dušek: Dvere do kľúčovej dierky – pracovný list

1. Prečítajte si z učebnice, ako sa vyjadril slovenský spisovateľ Dušan Dušek o svojej láske ku knihám. / s. 74 pod nadpisom /

2. Napíš o svojom pozitívnom alebo negatívnom vzťahu k čítaniu. Pridaj zaujímavý zážitok, spomienku.

.....

.....

.....

.....

3. Prečítajte si ukážku Dvere do kľúčovej dierky z učebnice. /s. 74 – 77 /

4. Čo ťa najviac zaujalo na ukážke? .....

5. Aké máš pocity po prečítaní ukážky? .....

6. Prečo ste sa pri čítaní pousmiali, zasmiali? .....

7. Máš podobný zážitok ako chlapci v ukážke? .....

.....
8. Charakterizuj hlavného hrdinu ukážky. ....

.....
.....
.....

9. Charakterizuj Mat'a. ....

.....
.....
.....

10. Vyhľadaj v ukážke časť, kde autor vytvára napätie. Akými prostriedkami to dosahuje?

.....

11. Akú úlohu majú krátke vety a priama reč v texte? .....

12. Nájdi v texte zaujímavé umelecké jazykové prostriedky a vypíš ich!

.....

13. Akú úlohu majú v príbehu tieto umelecké jazykové prostriedky?

.....

14. Ako by si hodnotil/hodnotila Mat'ove názory na vyjadrenie náklonnosti chlapca k dievčaťu?

.....

15. Napiš svoj názor na nasledujúcu úvahu. Vysvetli svojimi slovami názov Dvere do kľúčovej dierky.

„Dvere do kľúčovej dierky ? Dvere do zakázanej komnaty ? Čo je za nimi ? Hranica detstva. Kto nazrie, znepokojnie. Tu už každý vidí niečo iné - len za seba. za tou hranicou sa možno dívať očkom prstienka na dievčenskom prste, možno ním hľadiet' v tme, v triede, vtedy, keď je ťažké pozerat' sa očami. “

.....

.....

.....

16. Sformuluj podľa otázky č. 15 ideu ukážky.

.....

17. Čo alebo kto vnáša do príbehu humor?   a/ postavy   b/ prostredie   c/ situácie

18. Ako nazývame takýto humor? .....

19. Napíš cinquain na jedného z hrdinov, prípadne na psa, ktorý chlapcov naháňal.

Cinquain (čítaj senkén) je päťveršová báseň.

Prvý verš je veľmi príznakové **podstatné meno**.

Druhý verš sú **dve prídavné mená**, ktoré 1. verš modifikujú, dávajú mu jedinečnejšie vlastnosti.

Tretí verš dynamizuje celú báseň, sú to **tri slovesá**. Posúvajú podstatné meno do zaujímavých situácií.

Štvrtý verš je nosný. Vyjadruje postoj autora, pripravuje báseň na pointu. **Skladá sa zo štyroch slov**. Autor musí uvažovať nad výberom slov a ich skrátenu významovou kombináciou.

Piaty verš je opäť **podstatné meno**, ktoré určitým spôsobom, metaforicky, súvisí s tým prvým. A tak uzatvára celú báseň /prirovnanie, metaforu/ do celku... Posledný verš – 1 slovo – je pointou, ktorá vytvára určitý estetický zážitok.

Napr. :

Lečo

aromatické, paradajkové

bublá, vonia, láka

na slaninke s vajíčkom

večera

/Informácie o cinquain : [wikipédia/](#)

Vlastná tvorba - cinquain

.....

.....

.....,

.....

.....

SJ

Téma: Opakovanie učiva – Skladba

Úloha: Test č. 4 – učebnica SJ, str. 86

Téma: Náučný štýl, opisný slohový postup

Náučný štýl

1. Prečítaj si poučenia v učebnici na s.89 a doplň chýbajúce pojmy.

- voláme tiež .....jazykový štýl
- sprostredkúva ..... poznatky a ..... informácie
- je ním písaná .....literatúra aj .....
- znaky: ....., ..., ...
- uplatňuje sa v ňom ....., ..., ...
slohový postup
- využívané jazykové prostriedky: .....
.....
- žánre: .....
.....

2. Prečítaj si text na s.88/2 a vypracuj nasledujúce úlohy:

- a) Akým jazykovým štýlom je text napísaný? .....
- b) Pomenuj žánre. ....
- c) Vypíš 5 odborných názvov z textu.
.....
- d) Odborné slová voláme tiež .....
- d) Napíš názov slovníka, v ktorom budeš hľadať presné významy týchto slov.

.....
e) Vyhl'adaj a napíš významy 3 termínov, ktoré si uviedol v úlohe c).

.....
.....
.....

f) Koľko súvetí sa nachádza v texte? .....

g) Koľko viet s viacnásobným vetným členom sa nachádza v texte? ..... Jeden z nich
vypíš a pomenuj.....

Opisný slohový postup a jeho útvary

sústred'uje na zachytenie vlastností osôb, predmetov a javov, zachytáva aj následnosť činností. Vlastností vymenúva, ale nevysvetľuje. Poradie komponentov v útvaroch opisného slohu sa môže meniť (okrem niektorých, napr. návod, opis pracovnej činnosti). Môžeme najprv opísať park, potom budovy na námestí alebo presne naopak.

Opis, druhy opisu:

podľa povahy opisného predmetu:

a) statický – opisuje statické predmety; je to zvyčajne odborný opis; využíva veľa podstatných a prídavných mien; prevládajú menné vyjadrovania

b) dynamický – opisuje aj statický predmet; opis sa dynamizuje predovšetkým väčším počtom slovies a využitím personifikácie a metafory; zvyčajne je to umelecký opis; prevládajú slovesné vyjadrovania

podľa zaradenia do štýlov:

a.) jednoduchý opis v hovorovom štýle (napr. opis pekného kabáta vo výklade)

b.) odborný opis – nachádza sa **v odbornom štýle**, je často súčasťou výkladu; je zovretejší než jednoduchý opis, používa veľa mien a málo slovies, využíva odborné termíny, konštrukcie s trpným rodom, často ho dopĺňujú nákresy, tabuľky, schémy.

Znaky odborného opisu má opis pracovného postupu, napr. návod, recept. Má určenú slovesnú osobu, napr. 1.os.pl. (pridáme soľ), 2.os.pl. rozkazovacieho spôsobu (pridajte soľ). Obracia sa na konkrétneho adresáta. Časti návodu alebo receptu nemôžeme svojvoľne vymieňať, lebo by sme podľa toho neurobili nič poriadne.

c.) lyrický alebo umelecký opis – využíva výrazové prostriedky lyriky (metaforu, personifikáciu, epitetá, prirovnania atď.); je súčasťou literárnych diel (napr. opis postavy v realistickej próze), veľmi výrazné miesto má v poézii (napr. prírodná lyrika); v rozprávaní spomaľuje, brzdí dej (napr. naturizmus, lyrizovaná próza).

Charakteristika

- je druh opisu, ktorý zachytáva základné, typické (vnútorné) znaky predmetu.

charakteristika osoby (alebo postavy) zachytáva okrem vonkajších znakov (vonkajšia charakteristika – výzor, chôdza, oblečenie) aj povahové, morálne vlastnosti (vnútorná charakteristika)

druhy charakteristiky:

a.) priama – vymenúva priamo vlastnosti (je čestný, miluje a ctí si svojich rodičov, pracuje od rána do noci)

b.) nepriama – vlastnosť postavy vyplynie z konania (napr. autor nemusí o postave povedať, že je lenivá, ale v deji bude iba polihovať, nič neurobí...)

c) individuálna – charakteristika jednej osoby

d.) skupinová – charakteristiky skupiny (napr. hudobnej skupiny generácie, triedy, národa atď.)

e.) porovnávací – charakteristika najmenej dvoch postáv tak, že vlastnosti jednej osoby porovnáваме s vlastnosťami tej druhej

f.) umelecká (subjektívna) – autor opisuje postavu zo svojho pohľadu, subjektívne hodnotí jej vlastnosti alebo správanie, používa napr. hyperbolu (napr. v karikatúre zväčšuje, preháňa isté vlastnosti)

g.) administratívna, čiže posudok (objektívna charakteristika) – autor bez zaujatia, objektívne opisuje kladné a záporné vlastnosti napr. pracovníka, študenta. Sústreďuje sa na pracovnú oblasť.

Základné útvary opisného slohového postupu: opis, charakteristika, posudok, návod, recept

kompozícia útvarov opisného slohového postupu – prevažuje trojčlenné členenie na úvod, jadro, záver.

Úloha: učebnica SJ str. 91/ 3., 4.

IX. B - Žiaci: Jaroslav Bužo, Natália Hornáková, Ján Kroka, Mária Mil'ová, Marek Zajac

Čítanka: Starec a more, Sám na pustom ostrove, Ilúzia
Slovenský jazyk: Spojky

SPOJKY (poznámky prepísať do zošita a naučiť sa)

Sú neohybné pomocné slová, ktoré slúžia na vytváranie väčších celkov z menších. Spájajú slová do slovných spojení a vety do súvetí.

Spájaciu funkciu popri spojkách majú aj zámená : ktorý, aký, koľký, čo...

Spojky rozdeľujeme na:

- **prirad'ovacie** : a, i, aj, ani, ako, alebo, buď, či, ba, ba aj, ale, no...
- **podrad'ovacie** : že, aby, akoby, keď, ktorý, pretože, keby, ak, takže...

PÍSANIE ČIARKY

1. Čiarku píšeme pred všetkými podrad'ovacími spojkami (Vedel, **že** to musí pripraviť. Sme zlí, **keď** sa nahneváme), tiež pred väčšinou prirad'ovacích spojok (Neprišiel, **lebo** ochorel. Očervenela, **ba** dokonca začala plakať.)
2. a) Čiarku nepíšeme pred prirad'ovacími zlučovacími spojkami **a, i, aj, ani, alebo, či**.
Mama varí **a** otec číta noviny.

b) Ak sa však tieto zlučovacie spojky opakujú, čiarku napíšeme : Aj by som chcel mať prázdniny, **aj** by som už išiel do školy.
3. a) Čiarku pred spojky **ako, než st'a** nepíšeme, ak ide o prirovnanie : Som vyššia **ako** moja mama. Si bledá ako stena.

b) Pred spojku **ako, než , st'a**, ak za ňou nasleduje veta so slovesom, **píšeme čiarku** : Videla som, **ako** sa smial. Nevie, **ako** budem reagovať.

ÚLOHY NA VYPRACOVANIE DO ZOŠITA:

1. Zo slov vyber len tie, ktoré sú spojkami:

sme môj tak iba na pri lebo či keďže práve čoby fiha nich
vo keď že ak sú vás aby naozaj nech čiže

2. Vety napíš - doplň chýbajúce i-í/y-ý. Podľa významu doplň do viet vhodné spojky a čiarky (ak je to potrebné):

Vzduch voňal ..... čerstv_ chlieb. Bežal po ulici ..... niečo v_kr_ koval. Chcel niečo povedať ..... nemal odvahy. Dával pozor ..... nestúpil do kaluže. Tak dobre sa ukr_li ..... ich nevedel nájsť. Vžd_ sa poteší ..... pr_de stará mama. Pôjde pliet' do záhrad_ ..... na dvore porob_ poriadok. Pozr_te ..... sa zašp_nil! Nevedel ..... už bude doma.

